

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 5 Maj 1884, kl. 2 e. m.

Första Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7, rörande tillägg till mom. 1 i § 62 af Kongl. Maj:ts förnyade Stadga angående folkundervisningen i riket den 20 Januari 1882.

Inom Första Kammaran är af Herr *P. Pettersson* väckt motion, N:o 7, derom, att till § 62 mom. 1 i nu gällande folkskolestadga, hvilket moment är af följande lydelse:

»Önskar någon inrätta enskild skola till undervisnings meddelande åt dem, som vilja begagna sig deraf, göre anmälan derom hos distriktets skolråd, hvilket ej må förvägra skolans inrättande, så framt personen är känd för gudsfruktan och sedlig vandel och befinnes ega den skicklighet, som för undervisningens meddelande erfordras; börande dock en sådan skola, hvad undervisning och ordning angår, jemlikt § 7 af denna stadga, stå under skolrådets inseende» —

mätte bifogas ett så lydande tillägg:

»Den som utan skolrådets medgifvande eller sedan öfver skolrådets vägran, hvarför skäl i protokollet upptagas, besvär anförts, utan erhållet vederbörligt tillstånd, öppnar skola, vare underkastad ansvar från 5 till 50 kronor. Befinnes denne tillika vara dissenter, gälle för honom hvad i dissenterlagen säges, äfven om han (hon) icke enligt dissenterlagen ur svenska kyrkan utträdt. Har tillstånd till skolas hållande erhållits, vare läraren i afseende på läsordning, uppgifters lemnande och andra delar underkastad samma skyldigheter och ansvar, som andra lärare, hvilka höra under folkskolestadgan.»

Bih. till Riksd. Prot. 1884. 8 Saml. 2 Afä. 1 Band. 14 Häft.

Såsom skäl härför anför motionären, hurusom personer finnas, »hvilka — utan att de äro så kvalificerade, att de kunna enligt nämnda § af skolrådet godkännas, skolrådet till trots, för sekteriska ändamål, utan att de ställa sig under dissenterlagen, under påstående att, som de icke stält sig under nämnda lag, den samma icke är för dem förbindande — upprätta skolor och dit locka, ja, genom föräldrars öfvertalande till och med tvinga barn, som tillhöra svenska kyrkan och skulle vilja besöka någon af de ordentliga skolorna, i följd hvaraf sådana barn ej få den undervisning, som lagen föreskrifver; hvarigenom skolrådet ej allenast sättes ur stånd att fullgöra sina skyldigheter, utan barn äfven beröfvas för lifvet den sunda och bättre undervisning, som kan i folkskolan meddelas.» Och för att afhjelpa ett sådant missförhållande önskar motionären ett verksamt laga ansvar på dem, som sådant åstadkomma, anmärkande att ett dylikt ansvar verkligen fans »i de lagar, som voro gällande, när folkskolestadgan ursprungligen utfärdades, men nu blifvit så ändrade, att ett tillägg i sjelfva stadgan är behöfligt, om icke folkundervisningen i sin utveckling skall hämmas eller föras på sidan om sitt mål och de väntade frukterna af de uppoffringar, som både staten och kommunerna göra för folkskoleväsendet, i betydlig mån gå förlorade».

Utskottet medgifver, att i nu gällande folkskolestadga sådana föreskrifter icke finnas, hvilka utan svårighet skulle kunna förmå en mot skolrådet uppenbart och ihärdigt tredskande lärare att upphöra med undervisningsmeddelande i enskild skola; och att följaktligen en sådan lärare *kan* trotsa skolrådet och ostraffadt visa förakt för lag och god ordning under längre eller kortare tid. Men, så vidt Utskottets erfarenhet sträcker sig, hörer dock ett sådant förhållande i verkligheten till undantagen, och vanligen lemna de nu varande bestämmelserna i nämnda stadga härutinnan i skolrådets händer tillräcklig makt och myndighet att göra sig åtlydt. Det eger härvid derjemte att påräkna hjälp af kyrkorådet, enligt § 22 mom. 2 Kongl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd af den 21 Mars 1862, af presterskapet, enligt § 63 Folkskolestadgan, samt af biskop och domkapitel, enligt § 65 sistnämnda stadga; och detta synnerligen i sådana ovanliga och svåra fall, som dem, hvilka synas hafva föranledt motionen. Att, detta oaktadt, någon gång fall kunna förekomma, der samtliga dessa myndigheters åtgöranden för en tid stranda mot genstörtigheten hos en lärare, som må hända sätter en ära uti att icke låta säga sig, är väl möjligt och har kanske äfven någonstädes varit verkligt; men detta torde derföre icke innebära tillräckligt skäl att söka genom yttre medel bekämpa ett motstånd, hvilket sålunda väl kunde qväsas, men ingalunda besegras. Ett tillägg till § 62 af sådant eller dylikt innehåll, som det af motionären föreslagna, skulle illa stämman öfver ens med den föreskrift som i § 28 af Kongl. förordningen om kyrkostämman

samt kyrkoråd och skolråd gifves, der det heter: »Kyrkorådet må i frågor, som röra religionens och sedernas helgd» — och sådana blefve alltid de frågor, som rörde tredskandet af en separatistisk lärare i enskild skola — »ej annorledes än genom allvarliga föreställningar och varningar söka förmå den felande till bättring. Låter sig den felande härigenom icke rätta, då eger kyrkorådet att efter sakens beskaffenhet vidtaga den ytterligare åtgärd, som med lag och författningar öfverensstämmer».

På grund af det anförda hemställer Utskottet,

att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda.

Stockholm den 2 Maj 1884.

På Utskottets vägnar:

G. WENNERBERG.

Reservation:

af Herr P. Pettersson: »Motionen afgafs redan vid riksdagens början och undergick redan för mer än två månader sedan en förberedande behandling. Dervid talades om en hemställan att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att taga frågan i öfvervägande. En sådan skrifvelse synes mig ock skulle hafva haft så mycket mer skäl för sig, som Lag-Utskottet föreslagit »särskildt skydd» med ansvar för »obehörigt störande på hvad sätt det vara må» af s. k. andaktsöfningar i särskilda bönhus under styrelser, hvilka i vederbörlig ordning hvarken sökt ej heller erhållit statens erkännande och äro utan den kontroll och det ansvar, som, med rätt till offentlig gudstjänst, åligga statskyrkans tjenare och legaliserade disenterförsamlingars föreståndare; men hvilka taga sig samma rätt och gå sina egna vägar, hvaraf ej sällan många förargelser, deribland ock de i min motion berörda, uppkomma — och Riksdagen antagit Lag-Utskottets förslag om en

skrifvelse till Kongl. Maj:t i nämnda syfte. Skulle de i min motion anförda förhållanden och svårigheter ännu icke vara synnerligt allmänna, så synes det mig i alla fall vara rättare att söka i tid lagstifta mot lagförakt, än att dröja, till dess det hinner flerstädes göra sig gällande, så att det omsider får anses höra till ordningen för dagen i hela landet, och samhället upplöses i alla dess fogningar. Riksdagens godkännande af Utskottets utlåtande undanskjuter för närvarande svårigheternas undanröjande, men afhjelper dem icke. Antagligen skall ock ett sådant godkännande komma att tolkas såsom bevis för ett visst berättigande att ännu vidare förakta och kringgå hvad lagen bjuder, medan skolråden hafva sina skyldigheter föreskrifna, men stå redlösa mot de tredskande, och de uppväxandes tillbörliga undervisning så åsidosättes och ett allt större sjelfsvåld utbredes med uppfostran dertill, hvilket med tiden helt visst kommer att bära många sorgliga frukter. Uppmärksamhet är nu emellertid fästad på förhållandena. Emot Utskottets omsider fattade beslut, att min ifrågavarande motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda, får jag — med hänvisning på de i motionen framdragna förhållanden samt der och nu ytterligare anförda skäl — värdsamt anmäla min reservation, under önskan, att *Kongl. Maj:t*, om någon underdånig skrifvelse ock ej af Riksdagen beslutes, dock måtte egna frågan den uppmärksamhet, den synes mig väl förtjena.»